ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Με την ευκαιρία φέτος της συμπλήρωσης 70 χρόνων από την ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) παρουσιάζουμε ένα ενδιαφέρον κείμενο, στο οποίο η ανάλυση επικεντρώνεται στη χρονική περίοδο από την παρακμή και τη διάλυση της Κοινωνίας των Εθνών έως και την ίδρυσή του. Μια πορεία από αντιθέσεις, συμβιβασμούς και κρίσιμες αποφάσεις (ΠΓ).

Μετάφραση – Επιμέλεια: **Παναγιώτης Γαβάνας**

του **Norman Paech***

Στις 25 Απριλίου 1945 άρχισε μετά από πρόσκληση των τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων, των ΗΠΑ, της ΕΣΣΔ, της Μ. Βρετανίας και της Κίνας (χωρίς τη Γαλλία) στο Σαν Φραντσίσκο η τελική διάσκεψη κρατών στην οποία θα έπρεπε να ενταχθεί η μεταπολεμική τάξη πραγμάτων στα πλαίσια του United Nation Organisation (OHE). Η γερμανική Βέρμαχτ δεν είχε ακόμη συνθηκολογήσει, η κατάρρευση όμως του ναζιστικού Ράιχ ήταν ήδη μη αναστρέψιμη. Προτού συγκληθεί αυτή η διάσκεψη, μεταξύ των κύριων νικητριών δυνάμεων είχαν υπάρξει χρόνια συνεννόησης και προετοιμασίας. Δυό μήνες ήταν αρκετοί ώστε να γίνει επεξεργασία και έγκριση της Χάρτας του ΟΗΕ, ενός ντοκουμέντου στη βάση του οποίου τα κράτη ήθελαν να διαμορφώσουν το μέλλον ειρηνικά. Ο δρόμος τους προς τα εκεί δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την πρόθεση των κρατών και την πίσω από ρυθμίσεις της Χάρτας, από ιστορική απόσταση, συχνά όχι πλέον κατανοητή ορθολογικότητα.

Η επίθεση του γερμανικού Ράιχ το 1939 στους γείτονές του επισφράγισε οριστικά την αποτυχία της Κοινωνίας των Εθνών, της πρώτης προσπάθειας για ένα σύστημα συλλογικής ασφάλειας. Αυτό δεν ήρθε απροσδόκητα. Η Κοινωνία των Εθνών δεν μπορούσε ήδη να αντιμετωπίσει τις μεγάλες συγκρούσεις στη Μαντζουρία (1931/32), στην Αιθιοπία (1936/36) και στην Ισπανία (1936/39). Οι προσπάθειες να προσαρμοστεί ο οργανισμός μέσω μιας αναθεώρησης του καταστατικού του, απέτυχαν. Δεν αποχώρησαν το 1935 από την Κοινωνία των Εθνών μόνο η Γερμανία και η Ιαπωνία, οι δυό δυνάμεις με απροκάλυπτες προθέσεις επεκτατισμού. Δεκαπέντε άλλα μέλη, κυρίως χώρες της Λατινικής Αμερικής, εγκατέλειψαν ήδη εκείνα τα χρόνια την ένωση. Το 1939 ακολούθησε η Ιταλία και το 1941 η Ισπανία. Με την κατάρρευση της ευρωπαϊκής ειρηνικής τάξης πραγμάτων δεν παρήκμασε μόνο αυτός ο

οργανισμός. Τυπικά η Κοινωνία των Εθνών άρθηκε στις 18 Απριλίου 1946 από την συνέλευση του οργανισμού. Αλλά πολύ καιρό πριν φαινόταν σαν να είχε χαθεί οριστικά η ιδέα ενός οικουμενικού οργανισμού για τη διασφάλιση της ειρήνης, συνεπώς και η ευκαιρία του.

Η αρχή της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ

Όμως ήδη το 1937 ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Φραγκλίνος Ρούσβελτ στον ξακουστό «Λόγο της Καραντίνας» στηλίτευσε την «επιδημικά» εξαπλωνόμενη «ανομία στον κόσμο» και ανακοίνωσε έναν αναπροσανατολισμό της πολιτικής του για ουδετερότητα.

> «Όταν όμως μια ασθένεια αρχίζει να εξαπλώνεται επιδημικά, η κοινότητα είναι ενωμένη και συναντιέται για να απομονώσει τους ασθενείς σε καραντίνα, ώστε να προστατεύσει την κοινότητα από την εξάπλωση της ασθένειας».

Ο Ρούσβελτ το 1940 χαλάρωσε την απαγόρευση εξαγωγής όπλων προς όφελος των αντιπάλων της Γερμανίας και της Ιταλίας και με την είσοδο των ΗΠΑ στον πόλεμο το Δεκέμβριο του 1941 εξέφρασε ταυτόχρονα την αξίωση ότι θέλει να συνδιαμορφώσει αποφασιστικά την μεταπολεμική τάξη πραγμάτων, όπως αυτό [συνέβη] ήδη το 1918. Είναι καιρός, έγραψε το 1941 ο ρεπουμπλικάνος εκδότης των «Time» και «Life», Henry R. Luce, σ΄ ένα κύριο άρθρο,

> «να λάβουμε στα σοβαρά υπόψη το καθήκον και την ευκαιρία που μας δίνεται ως το πιο ισχυρό έθνος του κόσμου και ως εκ τούτου να προβάλλουμε την απεριόριστη επιρροή μας, και μάλιστα για σκοπούς που θεωρούμε σωστούς, και με μέσα που θεωρούμε σωστά».

Αυτά έγιναν προγραμματική της κυβέρνησης Τρούμαν μετά το θάνατο του Ρούσβελτ τον Απρίλιο του 1945. Ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ James F. Byrnes το διατύπωσε με τα λόγια:

> «Αυτό που πρέπει να πράξουμε δεν είναι να κάνουμε ασφαλή τον κόσμο για τη δημοκρατία, αλλά για τις Ηνωμένες Πολιτείες».

Μια αρχή της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ που ισχύει μέχρι σήμερα.

Η «Χάρτα του Ατλαντικού»

Για να συμμετάσχουν τα ουδέτερα κράτη, ο υφυπουργός Sumner Wells είχε προτείνει για αυτά μια έρευνα για το πώς φαντάζονταν τη μεταπολεμική τάξη πραγμάτων. Κυρίως, θα έπρεπε να εκφράσουν την άποψή τους για τη διαμόρφωση της παγκόσμιας οικονομικής τάξης και τον περιορισμό των εξοπλισμών. Στόχος ήταν η σύγκλιση μιας διάσκεψης των ουδέτερων χωρών, η οποία όμως δεν έλαβε χώρα λόγω της πολεμικής εξέλιξης. Έτσι, ο Πρόεδρος συμφώνησε να γίνει μια συνάντηση με τον βρετανό πρωθυπουργό Ουίνστον Τσώρτσιλ στη Νέα Γη [ΠΓ: ένα νησί του Καναδά] για την ανάπτυξη μιας μελλοντικής ειρηνικής τάξης πραγμάτων με άξονα τις ΗΠΑ-Μ. Βρετανία. Ο Τσώρτσιλ φανταζόταν έναν αποτελεσματικό διεθνή οργανισμό με βάση το πρότυπο της Κοινωνίας των Εθνών. Ο Ρούσβελτ, ωστόσο, δεν ήθελε ν΄ ακούσει κάτι τέτοιο επειδή τον εγγυητή μιας μελλοντικής ειρήνης τον έβλεπε στις ισχυρές βρετανο-αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις. Τα κράτη εκείνα που συνεργάστηκαν με τις δυνάμεις του άξονα, ή που δεν ήταν σε θέση να αντιταχθούν αποτελεσματικά στο φασισμό, δεν ήθελε να συμμετάσχουν στις αποφάσεις για την παγκόσμια ειρήνη. Αρχικά διχάζονταν επίσης και στις αντιλήψεις που αφορούσαν την οικονομικο-πολιτική νέα τάξη. Η αμερικανική κυβέρνηση ήθελε μια νέα ρύθμιση της αγοράς πρώτων υλών στη βάση της μη διάκρισης και μιας δίκαιης κατανομής, ενώ οι Βρετανοί ήθελαν να διασφαλίσουν το προνομιακό σύστημα δασμών τους απέναντι στις χώρες της Κοινοπολιτείας στη βάση των «υφιστάμενων υποχρεώσεων».

Ο Ρούσβελτ κατόρθωσε να επιβληθεί στα βασικά σημεία. Στην κοινή τελική δήλωση της 14ης Αυγούστου 1941, η οποία λόγω της θεμελιώδους σημασίας της έμεινε στην Ιστορία ως «Χάρτα του Ατλαντικού», δόθηκε προτεραιότητα στην ελευθερία του παγκόσμιου εμπορίου και στην ελεύθερη πρόσβαση για όλες τις πρώτες ύλες σε σχέση με τις «υφιστάμενες υποχρεώσεις», ανακοινώνοντας έναν «μόνιμο οργανισμό για τη γενική ασφάλεια» αμέσως μετά τον αφοπλισμό τέτοιων εθνών, τα οποία απειλούν με βία:

> «8. Είναι πεπεισμένοι ότι όλα τα έθνη του κόσμου πρέπει τόσο για υλικούς όσο και για ηθικούς λόγους να παραιτηθούν από τη χρήση βίας. Και επειδή δεν μπορεί να διατηρηθεί η ειρήνη όσο διάστημα τα έθνη απειλούν ή μπορούν να απειλήσουν κάνοντας χρήση βίας έξω από τα σύνορά τους, διατηρώντας παραπέρα τους εξοπλισμούς τους στη ξηρά, τη θάλασσα ή τον αέρα, πιστεύουν ότι είναι απολύτως αναγκαίος ο αφοπλισμός τέτοιων εθνών μέχρι την ίδρυση ενός πιο ευρύ

> και μόνιμου οργανισμού για τη γενική ασφάλεια. Στον ίδιο βαθμό θα υποστηρίξουν και θα ενισχύσουν τη λήψη όλων των άλλων πρακτικών μέτρων, τα οποία ανακουφίζουν τους λαούς που αγαπούν την ειρήνη από το πιεστικό βάρος των εξοπλισμών».

«Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών»

Για μια διεύρυνση αυτής της συμμαχίας των δυό, οι ΗΠΑ ήταν ήδη έτοιμες όταν αναγκάστηκαν να εισέλθουν στον πόλεμο λόγω της ιαπωνικής επίθεσης στο Περλ Χάρμπορ. Από κοινού με τον Τσώρτσιλ, ο Ρούσβελτ σχεδίασε μια «Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών», η οποία υπογράφηκε την 1η Ιανουαρίου 1942 από 26 έθνη, συμπεριλαμβανομένου της Σοβιετικής Ένωσης. Ενόσω ο Πρόεδρος των ΗΠΑ ήρε τις ισχυρές επιφυλάξεις που είχε από τον Αύγουστο του 1939 ενάντια στη Σοβιετική Ένωση για το λεγόμενο Σύμφωνο Χίτλερ-Στάλιν, έβλεπε [απ΄ την άλλη μεριά] στην κυβέρνηση του Βισύ της Γαλλίας, μετά την ανακωχή της από το καλοκαίρι του 1940 με τη Γερμανία, έναν συνεργό, ο οποίος δεν ανήκε στον κύκλο των «Ηνωμένων Εθνών». Μέχρι το 1945 προσχώρησαν στη Διακήρυξη ακόμη 21 κράτη. Η Γαλλία ήταν σε θέση να ενταχθεί μόνο μετά την απελευθέρωση του Παρισιού από τους συμμάχους τον Αύγουστο του 1944.

Αποφασιστικής σημασίας για την ένταξη της Σοβιετικής Ένωσης ήταν ίσως ακόμη η βρετανο-σοβιετική συνθήκη συμμαχίας του 1941, στην οποία οι δυό πλευρές δήλωναν:

> « να πάμε μαζί με τα άλλα κράτη ομοϊδεάτες, ώστε να υιοθετηθούν προτάσεις για κοινή δράση με στόχο τη διατήρηση της ειρήνης και την αντίσταση στην επιθετικότητα».

Κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψης του υπουργού Εξωτερικών της Σοβιετικής Ένωσης στην Ουάσινγκτον τον Μάιο του 1942, ο Ρούσβελτ πρότεινε να διευρυνθεί η συμμαχία ανάμεσα στις ΗΠΑ και τη Μ. Βρετανία με τη Σοβιετική Ένωση και την Κίνα. Και οι τέσσερις θα έπρεπε ισότιμα με τις ένοπλες δυνάμεις τους να μοιραστούν τη διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης μετά την κατάκτηση της νίκης.

Απέναντι σ΄ αυτό το σχέδιο των «τεσσάρων μεγάλων» ο Τσώρτσιλ είχε σοβαρές επιφυλάξεις επειδή χωρίς λόγο φοβόταν για την ύπαρξη της Κοινοπολιτείας. Όπως και παλιότερα προτιμούσε τον ισχυρό άξονα ΗΠΑ-Μ. Βρετανίας με την Κοινοπολιτεία. Και πρότεινε ειδικά

περιφερειακά συμβούλια για την Ευρώπη και την Ασία με δικές τους ένοπλες δυνάμεις και ένα Ανώτατο Δικαστήριο. Αλλά μόλις ένα χρόνο αργότερα, στη σύνοδο των τριών υπουργών Εξωτερικών στη Μόσχα τον Οκτώβριο του 1943, η βρετανική κυβέρνηση αποδέχτηκε το σχέδιο για τους τέσσερις και παραιτήθηκε από τις προτάσεις περί περιφεροποίησης. Η αμερικανική κυβέρνηση με τη σειρά της είχε [ήδη] εξοικειωθεί με έναν μόνιμο διεθνή οργανισμό, παρά του ότι δεν ήταν ακόμη θαμμένο το πτώμα «Κοινωνία των Εθνών» και ήταν αποφασισμένη να αναλάβει το βασικό ρόλο τόσο κατά την προετοιμασία όσο και μετέπειτα στον ίδιο τον οργανισμό.

Το «Σχέδιο-Περίγραμμα»

Τα αποτελέσματα της Μόσχας επιβεβαιώθηκαν ένα μήνα αργότερα, το Νοέμβριο του 1943 στην Τεχεράνη, από τους Ρούσβελτ, Στάλιν και Τσώρτσιλ, και η αμερικανική κυβέρνηση ξεκίνησε αμέσως με τη σχεδίαση ενός οργανωτικού μοντέλου. Στις συζητήσεις που ακολούθησαν επικράτησε σταδιακά η διαπίστωση, ότι σε ένα εκτελεστικό όργανο του οργανισμού δεν θα έπρεπε να εκπροσωπούνται μόνο οι τέσσερις μεγάλες δυνάμεις, αλλά και ένας περιορισμένος αριθμός μικρότερων και μεσαίων κρατών σε μία εναλλασσόμενη σειρά. Επιπλέον, σχεδιάστηκε η ύπαρξη μιας Γενικής Συνέλευσης για όλα τα κράτη-μέλη ως δεύτερο συμβουλευτικό σώμα και το οποίο οριοθετήθηκε συνειδητά σε σχέση με την Κοινωνία των Εθνών, παίρνοντας την ονομασία «General Conference» («Γενική Διάσκεψη»). Για τα σημαντικά ζητήματα που αφορούσαν επίσης την ψηφοφορία και την εκτέλεση των αποφάσεων έπαιξαν επίσης ρόλο οι αρνητικές εμπειρίες από την Κοινωνία των Εθνών. Καμιά από τις μεγάλες δυνάμεις δεν θα έπρεπε να έχει την υπεροχή, έτσι που για τα προνομιούχα μέλη έπρεπε να ισχύει η αρχή της ομοφωνίας. Ωστόσο η πρόταση, η οποία είχε γίνει ήδη κατά την περίοδο [ύπαρξης] της Κοινωνίας των Εθνών, ότι τα μέλη εκείνα που συμμετέχουν σε μια σύγκρουση πρέπει να απέχουν από την ψηφοφορία, δεν έγινε αποδεκτή.

Το κεντρικό ερώτημα ήταν πως θα μπορούσαν να εφαρμοστούν οι αποφάσεις. Στο ζήτημα αυτό, κατά την άποψη του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, η Κοινωνία των Εθνών είχε αποτύχει. Οι εναλλακτικές λύσεις του Στέιτ Ντιπάρτμεντ προέβλεπαν αφενός, ότι τα εθνικά τμήματα των συμμαχικών στρατευμάτων έπρεπε να τεθούν κάτω από τη διοίκηση της Εκτελεστικής Επιτροπής και να χρησιμοποιούνται κατά την επιβολή κυρώσεων, αφετέρου τη δημιουργία μιας μόνιμης διεθνούς αστυνομικής δύναμης, η οποία θα βρίσκεται στη διάθεσή της Επιτροπής. Σε κάθε περίπτωση, στις τέσσερις μεγάλες δυνάμεις θα έπρεπε να δοθεί το δικαίωμα να έχουν επαρκείς ένοπλες δυνάμεις για να ασκήσουν τα καθήκοντά τους για εκφοβισμό και επεμβάσεις παγκοσμίως. Έτσι, ακόμη και κατά τη διάρκεια του πολέμου, αλλά ακόμη και στο σχέδιο για μια ειρηνική τάξη πραγμάτων για την μεταπολεμική περίοδο,

αποδείχτηκε ότι ήταν αδύνατο να συνδυαστούν μεταξύ τους ο πλήρης αφοπλισμός και η αποτελεσματική εγγύηση της ειρήνης.

Οι προτάσεις συνοψίστηκαν το 1943 στο λεγόμενο Σχέδιο Περιγράμματος και τον Φεβρουάριο του 1944 δόθηκε η επίσημη έγκριση από τον Πρόεδρο Ρούσβελτ. Το Σχέδιο περιέχει τα βασικά στοιχεία του μετέπειτα ΟΗΕ: μια Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία είναι εξοπλισμένη με ευρείες αρμοδιότητες απόφασης και εκτέλεσης, που αποτελείται από μόνιμα και μη μόνιμα μέλη –αργότερα ονομάστηκε Συμβούλιο Ασφαλείας- και μια ασθενέστερη Γενική Συνέλευση, που ουσιαστικά έκανε συστάσεις. Το νέο Διεθνές Δικαστήριο περιορίστηκε επίσης από την αρχή της κυριαρχίας, όπως και το Διαρκές Δικαστήριο της Κοινωνίας των Εθνών, δηλαδή η υποταγή κάτω από τη δικαιοδοσία του δεν έπρεπε να γίνει αυτόματα με την προσχώρηση στο νέο οργανισμό, αλλά μόνο με ξεχωριστή δήλωση.

Το Σχέδιο-Περίγραμμα αποτέλεσε τη βάση της διάσκεψης του Dumbarton Oaks κοντά στην Ουάσιγκτον, όπου από τις 21 Αυγούστου έως τις 9 Οκτωβρίου 1944 οι εμπειρογνώμονες των τεσσάρων δυνάμεων επεξεργάστηκαν το σχέδιο για τα Καταστατικά του νέου οργανισμού. Σε ό,τι αφορά ορισμένα προβλήματα δεν υπήρξε συμφωνία. Για παράδειγμα, αναφορικά με την επιθυμία της Σοβιετικής Ένωσης να γίνουν δεκτές στον οργανισμό και οι δεκαέξι Ενωσιακές Δημοκρατίες, ή η επιθυμία των Βρετανών και των Αμερικανών να περιορίσουν το δικαίωμα του βέτο για τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου, τα οποία συμμετέχουν τα ίδια σε μια σύγκρουση. Οι εμπειρογνώμονες της Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και οι Βρετανοί, αντιστάθηκαν όμως επίσης και στην επιθυμία να θεμελιωθούν ακόμη περισσότερο τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Διάσκεψη Κορυφής στη Γιάλτα

Η διάσκεψη κορυφής στη Γιάλτα τον Φεβρουάριο του 1945 (χωρίς την Κίνα) έφερε, αναφορικά με το ζήτημα της οργάνωσης των Ηνωμένων Εθνών, ουσιαστικούς συμβιβασμούς. Οι δυτικές δυνάμεις αποδέχτηκαν δυό Ενωσιακές Δημοκρατίες, τη Λευκορωσία και την Ουκρανία, ως ανεξάρτητα μέλη με πλήρη δικαιώματα ψήφου και ο Στάλιν απέκτησε το απεριόριστο δικαίωμα βέτο κατά την ψηφοφορία στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Το ζήτημα αυτό ήταν ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας για τους Σοβιετικούς. Το γιατί, το περιέγραψε παραστατικά ο Ουίνστον Τσώρτσιλ στα απομνημονεύματά του:

> «Ο Στάλιν δήλωσε ότι οι τρεις μεγάλες δυνάμεις είναι μεν σήμερα σύμμαχοι και ότι καμιά από αυτές δεν θα διέπραττε επιθετικές ενέργειες, φοβόταν όμως ότι

στη πάροδο της επόμενης δεκαετίας οι σημερινοί ηγέτες δεν θα υπήρχαν, και θα έρχονταν μια νέα γενιά στην εξουσία, η οποία δεν θα έχει προσωπικά βιώματα, το τι έχουμε περάσει σ΄ αυτό τον πόλεμο. “Όλοι εμείς όμως”, δήλωσε ο Στάλιν, “θέλουμε να διασφαλίσουμε την ειρήνη τουλάχιστον για πενήντα χρόνια. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος βρίσκεται σε μια σύγκρουση ανάμεσα σε μας τους ίδιους. Αν μείνουμε ενωμένοι, η γερμανική απειλή δεν θα είναι σοβαρή. Γι΄ αυτό πρέπει τώρα να σκεφτούμε πως μπορούμε να διασφαλίσουμε αυτή την ενότητα και στο μέλλον και ποιες εγγυήσεις είναι απαραίτητες, ώστε οι τρεις μεγάλες δυνάμεις (και ίσως ακόμη η Κίνα και η Γαλλία) να διατηρήσουν ένα κοινό μέτωπο. Πρέπει να γίνει επεξεργασία ενός συστήματος, το οποίο θα αποτρέπει συγκρούσεις ανάμεσα στις ηγετικές μεγάλες δυνάμεις”. Οι Ρώσοι κατηγορήθηκαν ότι νοιάζονται πάρα πολύ για το δικαίωμα ψήφου. Θεωρούσαν επίσης, στη πραγματικότητα, ως πολύ σημαντικό, ότι όλα θα αποφασίζονται με ψηφοφορίες, γι΄ αυτό ενδιαφέρονταν πάρα πολύ για τα αποτελέσματά τους. Ας υποθέσουμε ότι η Κίνα ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας ζητά την επιστροφή του Χονγκ Κονγκ ή η Αίγυπτος την επιστροφή της διώρυγας του Σουέζ, τότε όλες οι χώρες μάλλον δεν θα πρέπει να είναι μόνες τους, αλλά [πρέπει] να υποστηριχτούν στη Γενική Συνέλευση και στο Συμβούλιο Ασφαλείας από φίλους και ίσως από προστάτιδες δυνάμεις. Ο Στάλιν φοβόταν ότι τέτοιες αντιπαραθέσεις θα μπορούσαν να καταστρέψουν την ενότητα των μεγάλων δυνάμεων.

“Οι συνάδελφοί μου στη Μόσχα”, συνέχισε ο Στάλιν, “δεν μπορούν να ξεχάσουν τι συνέβη κατά τη διάρκεια του ρωσο-φινλανδικού πολέμου το Δεκέμβριο του 1939, όταν Βρετανοί και Γάλλοι έφεραν σε αντιπαράθεση απέναντί μας την Κοινωνία των Εθνών, κατορθώνοντας να απομονώσουν τη Σοβιετική Ένωση και να την αποβάλλουν από την Κοινωνία των Εθνών, μάλιστα αργότερα κινητοποιήθηκαν και έκαναν λόγο για σταυροφορία ενάντια στη Ρωσία. Δεν μπορούμε να έχουμε εγγυήσεις ότι κάτι τέτοιο δεν θα συμβεί ξανά;”. Μετά από πολλές προσπάθειες και εξηγήσεις κατορθώσαμε να πείσουμε τον Στάλιν να αποδεχτεί μια αμερικανική πρόταση, σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο Ασφαλείας πρακτικά θα ήταν καταδικασμένο σε αδυναμία, σε περίπτωση που οι “τέσσερις μεγάλοι” δεν συμφωνούσαν. Αν υπήρχε αποκλίνουσα άποψη που αφορούσε σε μια σημαντική αντιδικία, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η ΕΣΣΔ, η Μ. Βρετανία ή η Κίνα μπορούσαν να αρνηθούν τη συγκατάθεσή τους και να εμποδίσουν το Συμβούλιο να αναλάβει οτιδήποτε. Αυτό ήταν το βέτο. Τους καρπούς του στο μεταξύ τους δοκίμασε ο κόσμος» **[1]**

Το αποτέλεσμα αυτής της «πειθούς» ήταν ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορούσε να αποφασίζει με επτά ψήφους υπέρ, από τα έντεκα μέλη. Αν πρόκειται για αποφάσεις που δεν έχουν ως αντικείμενο διαδικαστικά θέματα, πρέπει στις επτά ψήφους να βρίσκονται τα πέντε μόνιμα μέλη (στο μεταξύ είχε προστεθεί και η Γαλλία). Όπως αναφέρθηκε ήδη, δεν μπόρεσε να επιτευχθεί συμφωνία στο ζήτημα της ένταξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Καταστατικό, στα οποία ο Στάλιν δεν απέδιδε μεγάλη σημασία για τη διεθνή ειρήνη και ο Τσώρτσιλ με το βλέμμα στραμμένο στην Κοινοπολιτεία δεν ήθελε να ενταχθούν στο Καταστατικό. Ωστόσο, αποδέχτηκαν την πρόταση του Ρούσβελτ να καθιερωθεί για τις υφιστάμενες ακόμη αποικίες μια κηδεμονία των Ηνωμένων Εθνών, από την οποία όμως ο Τσώρτσιλ ήθελε να εξαιρεθούν οι βρετανικές αποικίες. Ο Τσώρτσιλ υποστήριξε σθεναρά τη διατήρηση της βρετανικής αποικιακής αυτοκρατορίας, επειδή η Μ. Βρετανία διεξήγαγε ήδη εδώ και χρόνια μια σκληρή πάλη για τη διατήρηση της Βρετανικής Κοινοπολιτείας και της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Η πάλη αυτή θα τελειώσει με πλήρη επιτυχία, και όσο διάστημα ηUnion Jack (Εθνική Σημαία) κυματίζει πάνω από τα εδάφη του βρετανικού στέμματος, δεν θα επιτρέψει να χαθεί ούτε μια σπιθαμή βρετανικού εδάφους μεταξύ των σαράντα κρατών. Η Βρετανική Αυτοκρατορία στο ζήτημα της «κηδεμονίας», που αφορούσε στα νεαρά έθνη, ποτέ δεν κάθισε στο εδώλιο του κατηγορουμένου από το Διεθνές Δικαστήριο. Η αποαποικιοποίηση του κόσμου αφέθηκε όπως ήταν στη Χάρτα του ΟΗΕ. Και χρειάστηκαν περισσότερα από είκοσι χρόνια προτού οι λαοί με τους απελευθερωτικούς αγώνες επιβάλλουν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, και να αναγνωριστεί στα απελευθερωτικά κινήματα το δικαίωμα για βίαιο χωρισμό από τους αποικιοκράτες τους.

Η «Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών»

Όπως αποφασίστηκε στη Γιάλτα, η τελική διάσκεψη των κρατών έλαβε χώρα στο Σαν Φραντσίσκο από τις 25 Απριλίου έως τις 26 Ιουνίου 1945. Ήταν τα κράτη που υπέγραψαν την «Χάρτα του Ατλαντικού» ή αντίστοιχα εκείνα τα κράτη που είχαν ενταχθεί στον αντιχιτλερικό συνασπισμό, 50 συνολικά. Ως πρότυπο χρησίμευσε το σχέδιο που αποφασίστηκε στη Γιάλτα του Dumbarton Oaks, το οποίο εγκρίθηκε με μικρές αλλαγές στις 25 Ιουνίου 1945. Στις 24 Οκτωβρίου 1945 τέθηκε σε ισχύ η Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών, αφότου πρώτα, σύμφωνα με το Άρθρο 110, είχε κατατεθεί προς επικύρωση από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας και την πλειοψηφία των κρατών. Η πρώτη Γενική Συνέλευση συνήλθε στις 10 Ιανουαρίου 1946, το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 17 Ιανουαρίου στο Λονδίνο. Πρώτος Γενικός Γραμματέας διορίστηκε την 1η Φεβρουαρίου 1946 ο Νορβηγός Trygve Lie, και στις 14 Δεκεμβρίου 1946 η Γενική Συνέλευση αποφάσισε να ιδρύσει την έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη.

* Ο Norman Paech (Αμβούργο / Γερμανία) είναι ομότιμος καθηγητής Δημοσίου Δικαίου

Πηγή: junge Welt, 23/04/2015

orizondas.blogspot.gr

[1] Churchill, W. S., (1985), σ. 1021